

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

[Sefer Shemu'el]

[Sefer Shemu'el]

Detmold, Samuel

5565 [1804/1805]

λ

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9634

וַיֵּנַע לַיִטַע צוּזְמָן ; עַם פְּעַהֲלָטֹן אֲבֵר
 פֶּאֶן דּוּד'ס קְרִיגְסִקְנַעֲטֹן נִינְצַעְהוּן מֵאֵן
 נַעֲבַסֵּט עֶשְׂהָאֵל . (לא) הִינְנַעְגֹן הָאֲטִטֹן
 דּוּד'ס קְנַעֲטַע פֶּאֶן דַּעַן בְּנִימְיִטֹן אֹנֵד
 אֲבַנְר'ס מֵאֲנִשְׁאֲפֵט דְרִיִּיא רְהוֹנְדֵרֵט
 אֹנֵד זַעֲכִצִּיג מֵאֵן עֶרְשְׁלֶאֱגֵעֹן .
 (לב) עֶשְׂהָאֵל וּוְאֹרְדַע וּוְעַגְנַעֲטֶרֶאֱגֵעֹן
 אֹנֵד בַּעֲגֶרֶאֱבַעֵן אִין זַיִנַעֵס פֶּאֲטַעֲרֵס
 גֶרֶאֱב צוּ בֵית לַחַם . יוֹאֵב אֹנֵד זַיִנַע
 מֵאֲנִשְׁאֲפֵט צֶאֱגֵעֹן עֲכַנְפֶּאֲלֵס דִּיא נֶאֱכַט
 דּוּרְךָ , אֹנֵד מִיט טֶאֱגֵס אֲנַכְרוּךְ וּוְאֶרֶן
 זַיִא אִין חֲבֵרוֹן .

ג (א) דַּעַר קְרִיג דְוִיעֶרֶטַע אִינְדַעֲסֹן
 נֶאֶךְ לֶאֱנַגַע צוּוִישַׁעֵן דַּעֵס הוּיַע
 שְׂאוּל'ס אֹנֵד דּוּד'ס הוּיַז . אֲכַעַר דּוּד
 וּוְאֹרְדַע אִימְטַעַר מַעֲכִטִּיגַר , אֹנֵד
 שְׂאוּל'ס הוּיַז אִימְטַעַר גְּרִינְגַעַר .
 (ב) עַם וּוְאֹרְדֵן דּוּד צוּ חֲבֵרוֹן קִינְדַעַר
 גַּעֲבֶאֱהָרוֹן ; זַיִן עֶרְשַׁטְטַעֲבֶאֱהָרְנַעַר וּוְאֶר
 אֲמַנּוֹן פֶּאֶן אַחִינַעֵס דַּעַר יוֹרַעֲאֵלִית .
 (ג) זַיִן צוּוִיִּטֶר זָאָהֹן כְּלֶאֱב פֶּאֶן אֲכִיגִיל ,
 דַּעַר עֶהֱמַאֲלִיגֹן פֶּרוּיַא דַּעֵס נַבֵּל אוּיִס
 כְּרַמֵּל , דַּעַר דְרִיטַע אֲבַשְׁלוּם זָאָהֹן
 מַעֲכָה

באור

(לב) ויאר, כפעל מנ"ע, והכר"י לתשלום
 דגש פ"א הפעל .
 ג (א) כלאב, ובספר דה"י דניאל,
 ושני שמות היו לו .
 ובזכריות (דף ע"א) שנינו אמר ר"י לא כלאב
 שמו אלא דניאל שמו ולמה נקרא שמו כלאב
 שהיה מכלים פני מפינשת בהלכה . ואמרו
 עוד שנקרא כן על שהיה דומה קלסתר פניו לשל אביו .

מכלל יופי

שם מקום : (כה) לאגדה, סיעה : (כו) תאכל, דרך משל : מרה תהי', מענינו
 חבין חסרונו, אהבת מלחמה או אכילת החרב :
 ג (א) חוץ, תאר במקום פעל : (ח) ותפקד

וַיִּקְבֹּץ אֶת־כָּל־הָעָם וַיִּפְקְדוּ
 מִעֲבָדֵי דָוִד הַשְּׂעֵה־עֶשֶׂר אִישׁ
 וְעֶשְׂהָאֵל : (לא) וְעֲבָדֵי דָוִד
 הָיָיו מִבְּנֵימֵן וּבְאֲנָשֵׁי אֲבִנְר
 שְׁלֹשׁ־מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים אִישׁ מֵהוּ :
 (לב) וַיִּשְׂאוּ אֶת־עֶשְׂהָאֵל
 וַיִּקְבְּרוּהוּ בְּקֶבֶר אָבִיו אֲשֶׁר בֵּית
 לַחַם וַיָּלְכוּ כָּל־הַלַּיְלָה יוֹאֵב
 וְאֲנָשָׁיו וַיֵּאָר לָהֶם בְּחֶבְרוֹן :

ג (א) וַתְּהִי הַמְּלַחְמָה אַרְבָּה
 בֵּין בֵּית שָׁאוּל וּבֵין בֵּית דָּוִד
 וְדָוִד הִלָּךְ וַחֲזִיק וּבֵית שָׁאוּל
 הִלְכִים וְדָלִים : (ב) וַיִּלְדוּ לְדָוִד
 בָּנִים בְּחֶבְרוֹן וַיְהִי בְּכוֹרוֹ אֲמִנּוֹן
 לְאֲחִינֹעַם הַיְזִרְעֵאלִית :
 (ג) וּמִשְׁנֵהוּ כְּלֶאֱב לְאֲכִיגֵל
 אִשֶׁת נָבָל הַפְּרִזְיָה וְהַשְּׁלִישִׁי
 וַיִּלְדוּק'גִּילְק' אֲבַשְׁלוּם
 רש"י

הארץ ואת יריחו וכן וסמך שלמה
 אהב נשים נכריות רבות ואת נת
 פרעה :
 ג (ג) ומשנהו כלאב, ובמקו' אחר
 הוא קורא אותו ומשנהו דניאל
 ולמה (ח) לעגלה

אבשלום בן מעכה בת דלמי
 מלך גשור : (ד) ויהי רביעי
 יאדגיה בן חגית ויהי חמישי
 שפטיה בן אביטל : (ה) והשישי
 יחרעם לעגלה אשת דוד אלה
 ילדו לדוד בחברון : (ו) ויהי
 בהיות המלחמה בין בית שאול
 ובין בית דוד ואבנר היה
 מתחזק בבית שאול :
 (ז) וישאול פלגש ושמיה
 רצפה בת איה ויאמר א-אבנר
 מדגע באתה אל-פלגש אבי :
 (ח) ויחר לאבנר מאד על-דברי איש-בשת ויאמר הראש
 רש"י

מעכה דער טאכטער חלמי' דעם קעניגס
 פאן גשור . (ד) דער פירטע אדניהו זאָהן
 חגית, דער פינפטע שפטיה זאָהן אביטל .
 (ה) דער זעכסטע יחרעם פאן עגלה ,
 דער געמאָהלין דוד'ס . דיזע וואָרדען
 דעם דוד צו חברון געבאָהרן .
 (ו) וועהרענר דער קריג וואָר צווישן
 שאול'ס אונד דוד'ס הויז , אונד נור
 אבנר דאָז הויז שאול'ס נאך ערהילט ,
 טרוג זיך פאָלגענרס צו : (ז) שאול
 האַטטע איין קעכסווייב גהאָבט , זי
 הייס רצפה טאכטער איה'ס ; אישבשת
 שפראַך איינסט צו אבנר וואָרום ביזט
 דו? בייא מיינעם פאָטערס קעכסווייב
 גווען ? (ח) אבנר וואָרד זעהר אויפֿ-
 געבראַכט איבער דיאַ רעדן דעם
 אישבשת

באור כלב

(ה) לעגלה אשת דוד , אמרו
 (סנהדרין כ"ח ע"א) עגלה זו מיכל , ולמה
 נקרא שמה עגלה שחביבה עליו כעגלה ,
 וכן הוא אומר לולא חרשתם בעגלתי , וטעם
 אשת דוד אשתי ראשונה . וכן בארשט המורח
 עד היום , שאחת המיוחדת נקראת הנבירה .
 (ו) מתחזק , לשון אשׁו' נכח , וכן המתחזקי'
 עמו במלכותו (דברי הימים י"א') אין אחד
 מתחזק עמו (דניאל י"ב"א) , כלומר ע"י
 פעולותיו ותחבולותיו השתדל לעשות עוד
 חיזוק לבית שאול אשר הולך ודל יוכ"כרש"י :
 מתחזק בכל כח על בית שאול להעמי' מלכותו .
 (ז) ויאמר , שבעל איש בשת , ואע"פ שלא
 זכרו למעלה , הנה זכר בית שאול והוא איש
 בשת כי בו תלוי בית שאול (רד"ק) . ואפשר
 שטעמו , ויאמ' האומ' בשם איש בשת , ולא אמר
 זה בעצמו אל אבנר פנים אל פנים , אלא ספר בגנותו נגד עבדיו ובני ביתו , ולפיכך כשאמרו לו
 דברי איש בשת , סרה לו מאוד על דברו עליו סרה נגד עבדיו , וסיבב להקטין אותו בעיניהם ,
 ולא חס עליו להנהיג עמו כעם איש רק וכבדה , כי היה ראוי וכסון להגיד לו הרב' בינו ובין עכמו ,
 ולקום על כבודו , כי הוא ראש לכל ישראל , ויאמ' מה שאמ' במר נפשו באופן שיגלה כסתר דבריו
 גדלו ועונם ידו להרע לו אם ירעה . (ח) הראש
 כלב

ולמה נקרא שמו כלב אמר ר' ינחק
 שהיו ליגני הדור אומרים מנבל היתה
 אביגיל מעוברת נהפך קלסתר ונדמה
 לאביו ורבותינו אמרו שהיה מכלים
 פני מפיבוסה בהלכה : (ה) לעגלה .
 זו מיכל שהיתה חביבה עליו וכן הוא
 אומר לולא חרשתם בעגלתי והכתוב
 ולמיכל בת שאול לא הי' לה ולד עד יום
 מותה עד יום מותה לא הו' לה מאותו
 מעשה ואילך קוד'אותו מעשה הו' לה :
 (ו) הים מתחזק . בכל כח על בית
 שאול להעמוד מלכותם : (ח) הראש
 חנכי

אישבשת , אונד שפראך : בין איך דער
הונדעמייסטר פֿאָן יהודה ? וויא !
איך ערצייגע דעם הויזע שאול'ס דיינס
פֿאַטערס , זיינען פֿרוואַנדעטן אונד
אַנהענגרן בשטענדיג געוואַנדזייט ,
ליפֿערטע ריך ניכט אין דיא הענדע דעם
דוד , אונד דוא גרענקסט מיר נון איין
פֿריכרעכֿן מיט דעם ווייבע !

(ט) גאַטט שטראַפֿע אבנר איצט אונד
אין דער צוקונפֿט , ווען ניכט , וויא
דער עוויגע דוד צוגשוואַהרן , איך
זעלכסט איהם בווערקשטעלליגן ווערדע.
(י) געמליך דיא רעגירונג פֿאַם הויזע
שאול'ס אבצוברינגן , אונד דוד'ס טראַן
צו בשטעטיגן , איבער ישראל אונד
יהודה , פֿאָן דו בין בארשבע .

(יא) אישבשת קאַנטע דעם אבנר
ניכטס אַנטוואַרטען , ווייל ער איהן נון
פֿירכטעטע

באור

כלב אנכי , אין דרך איש לספר בעצמו גדלו
וכבודו , חלל להגיד אינכי כקלונבזה , כלומר
להראות גדלו בדרך שלילה , שישלול ממנו
הפחיתות והריקות , ותמיד לפי ערך השלילה
תראה המעלה , ולכן אבנר אשר במר רוחו
רצה להראו' לאיש נשת את חזקו ותקפו במעלה
העליונה , העמיד נגד עיניו הפחיתות
התחתונה ושללה ממנו , וממילא הגיד לו את
רב גדלו . ואמר אשר ליהודה , להוסיף עוד
פחיתות , כי אין ראש כלב אויב כראש כלב
אויב . ואמר ראש לשוני הדמיון , כי הוא ראש
ישראל , וזה המעלה העליונה שבראשים
והפכה ראש כלב . היום אעשה , טעמו זמן
ההוא , כלומר וכי זה שכרי על כל חסדי ואמתי
אשר אני עושה כעת הזאת עמך , לפקוד עלי , עון האשה . המציתך , מנולת וימניאו בני
סהרן (ויקרא ז' ט') ונא על דרך כל'ה כמנהג איזה שראים מנחי פ'אול'ה לגו'ה שרש מאחד על
משקל השנים . (ט) כה יעשה , עיין ש"א ג' י"ז) . (יב) תחתיו , במקומו

מכלל יופי

(ח) והפקד , ענין זכירה והשגחה . (יב) תחתיו

כלב אנכי אשר ליהודה היום
אעשה חסד עם ביתו שאול
אִכְיָה אֶל-אֶחָיו וְאֶל-מֵרְעֵהוּ
וְלֹא הִמְצִיתָהּ בְּיַד דָּוִד וְהִפְקִד
עָלַי עֵוֹן הָאִשָּׁה הַזֹּאת : (ט) כה
יעשה אלהים לאבנר וכה יסיף
לו כי באשר נשבע יהוה לדוד
כי יבן אעשה לו : (י) להעביר
הממלכה מבית שאול ולהקים
את כסא דוד על ישראל ועל-
יהודה מִדָּן וְעַד-בְּאֵר שָׁבַע :
(יא) ולא יכל עוד להשיב את-
אבנר דָּבָר מִיְרֵאָתוֹ אָתּוֹ :
(יב) וישלח

רשי

אנכי אשר ליהודה . כלום אני חשוב
אפילו כראש שומר הכלבים אשר לדוד
אך לפי הנקוד שהטעם תחת הראש
וכלב אנכי מוקף במקף כך פירושו
הראש וכי אחפן להיות ראש צביתך
טוב לי להיות כלב והדיוט צבית דוד
וכן תירגס יונתן : היום אעשה חסד .
מעתה נאה לי לעשות חסד עם בית
שאול ועם כל אויביו כאשר עשיתי עד
הנה . ולא המניחך ציד דוד :
(יב) תחתיו

עון האשה . המציתך , מנולת וימניאו בני
סהרן (ויקרא ז' ט') ונא על דרך כל'ה כמנהג איזה שראים מנחי פ'אול'ה לגו'ה שרש מאחד על
משקל השנים . (ט) כה יעשה , עיין ש"א ג' י"ז) . (יב) תחתיו , במקומו

(יב) וַיִּשְׁלַח אֲבִנֵר מִלְאָכִים
 אֶל־דָּוִד תַּחְתּוֹ לֵאמֹר לְמִי־
 אָרִיז לֵאמֹר כִּרְחַה בְּרִיתָהּ אִתִּי
 וְהָיָה יָדִי עִמָּךְ לְהִסָּב אֵלֶיךָ אֶת־
 כָּל־יִשְׂרָאֵל : (יג) וַיֹּאמֶר טוֹב
 אֲנִי אֲכַרְתָּ הַחֶקֶה בְּרִית אִךְ דָּבָר
 אֶחָד אֲנֹכִי שְׂאֵל מֵאִתְּךָ לֵאמֹר
 לֹא־תִרְאֶה אֶת־פָּנַי כִּי יִהְיֶה־
 לִפְנֵי הַבַּיְתָה אֶת מִיכָל בְּרַת־
 שָׂאוּל בְּכוֹאֶה לְרֹאוֹת אֶת־פָּנַי :
 (יד) וַיִּשְׁלַח דָּוִד מִלְאָכִים אֶל־
 אִישׁ־בֵּשֶׁת בֶּן־שָׂאוּל לֵאמֹר תִּנְהַ
 אֶת־אִשְׁתִּי אֶת־מִיכָל אֲשֶׁר
 אִרְשִׁיתִי לִי בַמָּאָה עַרְלוֹת
 תַּחְתּוֹק' פִּלְשֹׁתִים

פִּרְכָּטְעַטַע • (יב) אֲבִנֵר פִּעֶרְטִיגְטַע
 הִירוֹיף אִינַע גַּעזְאֵנְדִשְׁאָפֶט אָב אָן דוֹד ,
 אונד לִים אִיהֶם אִין זִינֶם נֶאָמַען זְאָגַען :
 דַּעַם בַּעֲדֵהוּ עֶרְשַׁעַר דַּעַם לֶאָנֶרֶם זִינֵה
 גַּעזְאָגַט , מֶאָךְ אִינַען בּוֹנֵד מִיט מִיר ,
 אונד אִיךְ בִּיטַע דִיר דִיא הָאָנֶד , דִיר
 גֶאָנֶךְ יִשְׂרָאֵל צוֹ צוֹכְרִינְגַען .
 (יג) דוֹד עֶרוֹוִידֶרְטַע : וּזְאָהֵל , אִיךְ
 ווִילֵל מִיט דִיר אִינַען בּוֹנֵד מֶאָכֵן , נוֹר
 אִינַע זְאָכַע פֶּרְלֶאָנְנַע אִיךְ פֶּאָן דִיר ;
 דִוַּע אִוֹט , ווען דוֹא קֶאָמַטַען ווִילֶסַט
 מִיין אָנְגוֹיכֶט צו זַעֲרוֹן , דַּאָס דוֹא עַם
 נִיכֶט עַהֲרֵר זִוְהַסַט , בִּיזְדוֹא מִיכָל שְׂאוּל'ס
 טֶאָכְטֶר מִיטְכְרִינְגַסַט • (יד) דוֹד עֶנְט־
 לִים אִוִיךְ אִינַע גַּעזְאֵנְדִשְׁאָפֶט אָן אִישְׁבֶשֶׁת
 שְׂאוּל'ס זְאָהֵן , אונד לִים אִיהֶם זְאָגַען :
 גִּיב מִיר מִינַע פֶּרִוּיָא מִיכָל , דִיא אִיךְ
 מִיר גַּעֲהֵלִיכֶט רֶזְאָבַע , פִּיר הוֹנְדֶרְט
 פֶּאָרְהִיטַע דַּעַד פִּלְשֹׁתִים •
 (טו) אִישְׁבֶשֶׁת

רש"י

(יב) תחתיו לחמר • ונחתריה למומר
 מקיימנה במחן דעבד חרעה : למו
 חרץ • לשון שבועה צמי שהחך שלו :
 ד"ה תחתיו שמו הזכיר תחלה בחגרת
 ואח"כ הזכיר שם דוד ולכך נעגש שכתב
 מומני חבנר שר צבא ישראל לדוד מלך
 ישראל שלום • למו חרץ למו שהמלכות
 הגון לו חני שולח לו לחמר כרתה ברית
 וגומר : (יג) לפני הביאך • לפני
 רחייך פני הביאך את מיכל :
 (טו) מעס

באור

במקומו ובשמו • למי ארץ לאמר , לדעת
 רד"ק פירושו , למי תחית הארץ והמלכות לא
 לדוראיו לתרגם : (וועם קעמט דאָן לֶאָנֶד
 צו אַלֶס דִיר) • אָבֵל לִפְנֵי הַעֵיֶקֶר חֶסֶד •
 ולדעתו הוא להתקלת הדבור ולקריאה וענינו
 למי שארץ שלו , כלומר למושל הארץ חני שולח
 לאמר , (ולא שהארץ שלו באמת , כי היתה
 ארץ ישראל נחלקת לשבעים אבל חמר קן
 לכבודו , בבחינת היותו מושל הארץ •) זה
 טעם כפילת מלת לאמר , הראשון כמשמעו ,
 והשני ממחמר חבנר עכמו , וכן מתורגם •
 וי"ת מקיימנה במחן דעבד חרעה , וכן כתב
 רש"י , ולדעתם מוסב על השם , והוא לשון
 שבועה , ותרגומו : (בייא דַעַם , דַּעַם
 (יג) לפני הביאך , לפני רחייך פני הביאך
 ואף שנתן מאתים חמר מאה לפי שהמורה לח
 ה' ויטר ממאה , כ"ס אין חסן למלך במוהר כי חס
 במאה ערלות (ש"א , י"ח , כ"ה) •
 א ב א 2 1
 (טו) מעס

(טו) איש בשח שיקטע אונד לים זיא
פאן דעם מאנע וועג האָלן , נעמליך
פאָן פלטיאל זאָהן ליש . (טו) איהר
מאָן בגלייטעטע זיא , אונד גינג וויינענד
הינטער איהר הער ביו בחרים . דער
שפראך אבנר צו איהם : געה נון צו
ריק , אונד ער גינג צוריק .
(יז) אינדעסן האַטטע זיך אבנר מיט
דען עלטעסטן ישראל'ס אונטרעדעט ,
אונד איהנן פאָרגשטעלט : שאַן געסטן
אונד פאָרגעסטן (זייט לאַנגער צייט)
האַכט איהר דוד צום קעניג איבער אייך
געווינשט . (יח) זאָ טוהט נון דאָצו ,
דען דער עוויגע האַט פאָן דוד פאָלגענדס
פֿרהייסן : דורך מיינען קנעכט דוד ווילל
איך מיין פאָלק ישראל כפֿרייען פאָן דער
האַנד דער פלשתים , אונד דער האַנד
אַללער איהרער פֿיינדע . (יט) דיזעס
האַטטע אבנר אויך דעם שטאַם בנימין
פאָרגשטעלט . אונד נון רייזטע ער נאָך
הכרן , אום רוד זעלכזט צו איכרברנינגן
אַללעס וואָס אין ישראל'ס אויגן , אונד
היין דען אויגען דעם שטאַם בנימין ,
פֿיר גוט בעפֿונדן וואורדע .
(כ) אַלס

פֿלִישְׁתִּים : (טו) וַיִּשְׁלַח אִישׁ
בִּשְׁתַּיִם וַיִּקְחָהּ מֵעַם אִישׁ מֵעַם
פִּלְטִיאל בֶּן-לִישׁ : (טו) וַיִּלְךְ
אַחֶיהָ אִישָׁהּ הַלֹּךְ וּבָכָה אַחֲרֶיהָ
עַד-בַּחֲרִים וַיֹּאמֶר אֱלֹוֹ אַבְנֵר
לֵךְ שׁוּב וַיֵּשֶׁב : (יז) וַדְּבַר-
אַבְנֵר הָיָה עִם-זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל
לֵאמֹר גַּם-הַתְּמוּל גַּם-שְׁלֹשׁ
הַיִּתָּם מְבַקְּשִׁים אֶת-דָּוִד לְמֶלֶךְ
עֲלֵיכֶם : (יח) וַעֲתָה עֲשׂוּ כִי
יְהוּה אָמַר אֶל-דָּוִד לֵאמֹר בֵּיד
דָּוִד עֲבָדֵי הוֹשִׁיעַ אֶת-עַמִּי
יִשְׂרָאֵל מִיַּד פְּלִשְׁתִּים וּמִיַּד כָּל-
אֲיִבֵיהֶם : (יט) וַיְדַבֵּר גַּם-
אַבְנֵר בְּאָזְנֵי בְנֵימִן וַיִּלְךְ גַּם-
אַבְנֵר לְדַבֵּר בְּאָזְנֵי דָוִד בַּחֲכָרוֹן
אֶת-כָּל-אֲשֶׁר-טוֹב בְּעֵינֵי יִשְׂרָאֵל
וּבְעֵינֵי כָל-בֵּית בְּנֵימִן : (כ) וַיָּבֹא

באור

לישק' רש"י

(טו) מעם איש, יונתן תרגם איש צעלה .
(יז) ודבר אבנר היה, קודם לכן (רש"י) .
(יט) ביד דוד וגו', לא מלאנו כפי' במקרה ,
שדבר ה' ככה לדוד, ואולי לא אמר זאת אלא
להטות לב ישראל אחרי דוד . הושיע, מקור
תמורת עתיד , וכן ואתכם היניא מתוכה
(יחזקאל)

(טו) מעם איש . ת"י מלות צעלה :
(טז) הלך וככה . על מנוה ההולכת
ממנו שכל אותן השנים נען חרב צינו
לצינה צמטה ולא נכשל בה : (יז) ודבר
אבנר הים . קודם לכן : (יח) אמר
אל דוד . על דוד ואיטו זו ממשמע אל :
(כב) מהגדוד

מכלל יופי

(יב) תחתיו, בסוד ובסתר, למי, למי תאות המלכות . (יח) הושיע, מקור
במקום עתיד, כלומר אמרתי להושיע . (יט) וידבר גם, הפוך, והוא כאלו כתוב
וידבר אביר גם :

(כ) וַיבֹא אַבְנֵר אֶל־דָּוִד חֶבְרוֹן
וְאִתּוֹ עֶשְׂרִים אַנְשִׁים וַיַּעַשׂ דָּוִד
לְאַבְנֵר וְלֵאנְשָׁיו אִשְׁרֵי־אֲתוֹ
מִשְׁתָּהּ : (כא) וַיֹּאמֶר אַבְנֵר
אֶל־דָּוִד אָקוּמָה וְיֵאלְכָה
וְאֶקְבְּצָה אֶל־אֲדֹנֵי הַמֶּלֶךְ אֶת־
כָּל־יִשְׂרָאֵל וַיִּכְרַחֲנוּ אֹהֶךָ בְּרִית
וּמְלִכְתָּ בְּכָל־אֲשֶׁר־הָאֹהֶה נַפְשֶׁךָ
וַיִּשְׁלַח דָּוִד אֶת־אַבְנֵר וַיֵּלֶךְ
בְּשָׁלוֹם : (כב) וְהָיָה עֲבָדֵי דָוִד
וַיֹּזְאֵב בָּא מִהַגְּדוּד וַיִּשְׁלַח רַב
עַמָּם הַבְּיָאוּ וְאַבְנֵר אֵינְנוּ עִמָּךְ
דָּוִד בְּחֶבְרוֹן כִּי שָׁלַחוּ וַיֵּלֶךְ
בְּשָׁלוֹם : (כג) וַיֹּזְאֵב וְכָל־
הַצֵּבָא אֲשֶׁר־אֲתוֹ בָּאוּ וַיִּגְדּוּ
לְיוֹאָב לֵאמֹר בָּא־אַבְנֵר בֶּן־נֵר
אֶל־הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁלַחְרוּ וַיֵּלֶךְ
בְּשָׁלוֹם : (כד) וַיָּבֹא יוֹאָב אֶל־
הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר מָה עָשִׂיתָ הַיּוֹם
בָּא אַבְנֵר אֵלֶיךָ לְמַה־זֶּה שָׁלַחְתָּו
וַיֵּלֶךְ הַלֹּדֶךְ : (כה) יָדַעְתָּ אֶת־
אַבְנֵר בֶּן־נֵר כִּי לָפַתְחָךְ בָּא
וְלָדַעַת

(כ) אַל־ס אַבְנֵר אֵין חֶבְרוֹן בִּיא דוד מיט
איינס געפאלגע פאן צוואנציג פערזאנען
אנגעקאממן וואר, גאב דוד איהם אונד
זיינען לויטען איין גאסטמאהל .
(כא) אַבְנֵר שפראך צו דוד : אַיך
ווילל מיך נון ווידר אויף דיא ריווע מאכן,
אונד פראנשטאלטן, דאס זיך בייך
מיינס העררן אונד קעניג גאנץ ישראל
פרואמלן, אונד מיט דיך זיינען בונד
מאכען; דאס מיט דו זאגן רעגירן
קאנסט, וויא דוואס זעלכוס ווינשעסט .
דוד ענטליס אלוא אבנר, אונד ער
גינג אין פרידען פארט . (כב) יואב
קאם עבן מיט דוד'ס קריגסקנעכטן פאן
זיינעם שטרויפצוג, פאן דעם זיי
פילע בויטע מיטגעבראכט, אַלס אַבְנֵר
ניכט מעהר אין חֶבְרוֹן בִּיא דוד וואר;
דען דיוער האַטטע איהן בערייטע ענט
לאסן, אונד ער גינג אין פרידן פארט .
(כג) זאבאלד נון וואב מיט דעם הערער,
דאז מיט איהם וואר, אנקאם; הינטער
בראכטע מאן איהם, אונד שפראך,
אַבְנֵר זאָהן נר וואר היר בייס קעניג,
דיוער האַט איהם אבד שאן ווידער ענט
לאסן, אונד ער איזט אויך כרייטס
ווידער אַבְנֵר ריווען אין פרידען .
(כד) יואב בעגאב זיך אַלסכאלד צום
קעניג, אונד שפראך : וואס האַסט
דו געטאָהן? עס איזט זא אַבְנֵר בִּיא
דיך גוועזן, ווארום האַסט דו איהן
דען ווידער פארטגעלאסן? (כה) דווא
קענסט יא דיווען אַבְנֵר זאָהן נר, דאס
ער

באור

(יחזקאל י"א ז') . (כב) מהגדוד, פשוט בגדוד לשלול על האויב (רש"י) . (כה) לפתחך,
בת"י לאטעוויך . מוצאך מבואך . כן כתיב וקרי מובאך, הכתיב כמשפטו כדרך כ"ע וקרי
לזוג המלות . והוא מכהג הלשון, בהרבה מקומות ל"ט לשנות התנועות מפני הזיווג, כש
הזו והגו (ישעיה כ"ט י"ג), וכמוכאך הקרי a 2 ב ב נהסך

ער נור קעמט , דיר עטוואַס ווייס צו
 מאַכען , דאַמיט ער ערפֿאַהרע דיינע
 אויס - אונד איינציגע , ערפֿאַהרע אַללס
 וואַס דוא אונטערנימסט . (כו) דאַמיט
 גינג יואב ווידער פֿאַן רוד וועג , אונד
 שיקטע אַבנר באַטן נאך , דיא איהן
 פֿאַן דער איינגעציינטן צייטערנע צוריק
 האַלטן , אָהנע , דאַס עס דוד וואוסטע .
 (כז) אַלס אבנר נאך חכרון צוריק קאַם ,
 צאָג איהן יואב אים טאַרע אויף דיא
 זייטע , אונטער דעם פֿאַרוואַנדע מיט
 איהם צו רעדן , שטאַך איהם געגן דיא
 פֿינפֿטע ריפע , אונד ער שטאַרב .
 (דיוועס טאַט ער) דאַס בלוט זיינעם
 ברודערס עשהאל צו רעכען . (כח) אַלס
 עס דוד נאַכגעהנדס ערפֿוהר , שפּראַך
 ער : דיין בין איך אונד מיין פֿאַן גאַטט
 עוויגליך

וּלְדַעַת אֶת־מוֹצֵאָהּ וְאֶת־
 מִבּוֹאָהּ וּלְדַעַת אֶת כָּל־אִישׁ
 אֲתָה עֹשֶׂה : (כו) וַיֵּצֵא יוֹאָב
 מִעַם דָּוִד וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים אַחֲרֵי
 אֲבִנֵר וַיָּשׁוּבוּ אֹתוֹ מִבּוֹר הַסָּרֵה
 וְדוֹד לֹא יָדַע : (כז) וַיָּשָׁב אֲבִנֵר
 חֲכָרוֹן וַיִּפְתּוּהוּ יוֹאָב אֶל־הַתּוֹךְ
 הַשֶּׁעַר לְדַבֵּר אִתּוֹ בְּשָׁלִי וַיִּכְהוּ
 שָׁם הַחֲמִשׁ וַיָּמָת בְּרַם עִשָׂהאֵל
 אָחִיו : (כח) וַיִּשְׁמַע דָּוִד מֵאַחֲרֵי
 כֵּן וַיֹּאמֶר נָקִי אָנֹכִי וּמִמַּלְכָּהִי
 מִעַם

מובאך ק'

מעם

רש"י

באור

נהפך עה"פ לפ"א הפעל , והוא ג"כ מכהג
 הלשון , כמו אס יסוב ישיבני (לקמן ט"ו ח')
 דיבה' את יריבני (תהלים ל"ה א') (רד"ק) .
 (כו) מבור הסרה , ת"י מנובתא דסירתא ,
 וזה אינו ככון , לפי שאין דרך לבא ה"א
 הידיעה על אס עצם פרטי . ויותר נראה כמו
 שכתב רד"ק שהוראת סירה קונים , כמו
 ארמנות סירים (ישעיה ל"ד י"ג) ולפ"ז טעמו
 כמו גרן האטל (בראשית כ"י) , לפי תרגום
 הרמב"ן שם עפ"י רש"י : גרן מוקף אטדין ,
 וכן פה בור מוקף סירים . ולדעת רש"י פה
 שם המקום בור הסרה . (כז) לדבר איתו
 בשלי , שלי שם משרש שלה נפלים **מרי פתי** ,
 וענינו תעות ומרמ' (טיישונג)
 כמו לא תשלה אותי (מ"ב ד' כ"ח) , על השל
 (לקמן ו' א') , ושעורו , בשלי לדבר איתו , וכן
 כתב רד"ק בשרשים שרש שלה , והריק'ם יפרשהו מענין שלה , כלומר בשלום הי' מדבר
 עמו , והראשון עיקר . ורז"ל דרשו (סנהדרין מ"ט) לדבר איתו בשלי אמר ר"י א"ר על עסקי
 שלי , ופי' רש"י שם , שהוא מענין של בעלוד , שאל לו בערמה גדמת יבמה הא"ך חולנת ,
 התחיל שוקה מלפניו , להראות לו שחולנת בשיניה , ובתוך כך שלף חרבו והרטו . ברם
 עשהאל אחיו , הכתוב מעיד שלא הרגו אלא לנקום נקמת אחיו , ולא מוקנאה שירא שיהיה
 לראש נכדו : (כח) מעם ה' ער עולם , אין זה אש על נקי , דא' כמה טעם עד עולם ,
 גס

(כב) מהגדוד . פשטו בגדוד לשלול
 על האויב : (כו) מבור הסירה . שם
 מקום ורבותיו אמרו בור וסירה גרמו
 לו לאבנר שיהרג על שלא החזיק דברי
 דוד בצפחת המים אשר לקח מראשותיו
 של שאול וגם על כנף המעיל של שאול
 חמר שמא ח' מן הסירים נאחו צו
 וקרעו : (כז) אל תוך השער . לפי
 סנהדרין להישפט על דם עשהאל אחיו :
 בשלי . בשגגה שלא הבין אבנר שבלבו
 להורגו וסרס המקרא ויטהו יואב בשלי
 אל תוך השער לדבר איתו :
 (כט) יחולו

כלומר בשלום הי' מדבר
 עמו , והראשון עיקר . ורז"ל דרשו (סנהדרין מ"ט)
 לדבר איתו בשלי אמר ר"י א"ר על עסקי
 שלי , ופי' רש"י שם , שהוא מענין של בעלוד ,
 שאל לו בערמה גדמת יבמה הא"ך חולנת ,
 התחיל שוקה מלפניו , להראות לו שחולנת
 בשיניה , ובתוך כך שלף חרבו והרטו . ברם
 עשהאל אחיו , הכתוב מעיד שלא הרגו אלא
 לנקום נקמת אחיו , ולא מוקנאה שירא
 שיהיה לראש נכדו : (כח) מעם ה' ער עולם ,
 אין זה אש על נקי , דא' כמה טעם עד עולם ,
 גס

מֵעַם יְהוָה עַד-עוֹלָם מִדְּמֵי
 אֲבִנֵי בְּדֵינִי : (כט) יִחְלוּ-עַל-
 רֹאשׁ יוֹאֵב וְיֹאֵל כָּל בַּיִת אָבִיו
 וְיֹאֵל-יִכְרַת מִבֵּית יוֹאֵב זָב
 וּמִצָּרַע וּמִחַזִּיק בַּפֶּלֶךְ וּנְפֹל
 בַּחֶרֶב וַחֲסֵר-לֶחֶם : (ל) וַיּוֹאֵב
 וְאֲבִישׁי אָחִיו הָרְגוּ לְאֲבִנֵי עַל
 אֲשֶׁר הִמּוֹת אֶת-עֲשָׂהָ אֲחִיהֶם
 בְּגִבְעוֹן בְּמִלְחָמָה : (לא) וַיֹּאמֶר
 דָּוִד אֶל-יוֹאֵב וְאֶל-כָּל-הָעָם
 אֲשֶׁר-אִתּוֹ קְרָעוּ בְּגָדֵיכֶם וְחַגְרוּ
 שִׁקִּים וְסָפְדוּ לִפְנֵי אֲבִנֵי וְהִמְלֹךְ
 דָּוִד הַלֵּךְ אַחֲרֵי הַמָּטָה :
 (לב) וַיִּקְבְּרוּ אֶת-אֲבִנֵי בְּחִבְרוֹן
 וַיֵּשֶׂא הַמֶּלֶךְ אֶת-קוֹלוֹ וַיִּבְךְ אֶל-
 קָצֵר אֲבִנֵי וַיִּבְכוּ כָּל-הָעָם :
 (לג) וַיִּקְבֵן

רש"י

(כט) יחולו ינחו ויחולו דמי אבנר
 על מוקרא שלפניו הוא מוסב שאמר
 נקי חני וממלכתי מדוני אבנר יחולו
 דמיו על ראש יואב דמי הנזכרי' במקרא
 שלפניו : ומחזיק בפלך נשען על מקלו
 מהמת חולי הרגלים : (ל) הרגו
 לאבנר כמו את אבנר ודומה לו עסק'
 לי ערבני עסקה אותי וכן רפא נאלה
 רפא אותה וכמוהו שלח לשריו לכן חיל
 לעובדים וגו' ללמד צערי יהודה
 ופתרונו שלח את שריו את בן חיל :
 (לג) הכמות

עוויגליך בשטימטר טהראן , פֶּאָן דער
 בלוטשולד אבנר'ס זָאָהן נר'ס .
 (כט) זיא , (דיא בלוטשולד) האַפֿטע
 אויף יואב'ס הויפט אונד אויף זיינע גאַנצע
 פֿעטרליכע פֿאַמיליע : דאס זיין דהויז
 ניא בפרייעט ווערדע פֿאָן פֿלוסזיכטיגן ,
 אויסזעציגן , אָן קריקן געהנדן , אונטר
 דעם שווערד פֿאַללענדן אונד ברֶאָד
 די'פֿטיגן ! (ל) (יואב אונד זיין ברודר
 אבישי האַטטען אבנר דעסוועגן ער-
 שלאַגען , ווייל ער איהרן ברודר עשהאל
 גטערטעט , אין דעם גפֿעכטע כּיִיא
 גבעון .) (לא) דוד שפראַך צו יואב
 אונד צו אַללען לייטען , דיא כּיִיא איהם
 וואָרן : צעררייסט אייערע קליידער ,
 גירטעט זעקע אום , אונד געדיט
 טרוירענד פֿאַר אבנר הער . דער קעניג
 זעלכזט גינג הינטער דער לייכענבאהרע
 הער . (לב) מאָן בעגרוב אבנר אין
 חברון . דער קעניג ערהוב זיינע
 שטיממע אונד וויינטע אן דעסן גראַבע ,
 אויך וויינטע אַללעם פֿאַלק .
 (לג) דער

באור

גם כפי הרגל הלשון היה צ"ל, לפני ה', אבל
 שב על ממלכתי, ושעורו : ממלכתי הנכסח
 מעם ה' עד עולם, נקי מדמי וגו', ולזה
 תסכים גם כן הנגינה . ואמר זאת להתנבל
 עמו, כי היה מעם שמשדוהו שהיתה מאתו
 להמית את אבנר, כנראה מפסוקים ל"ו ל"ז .
 (כט) יחולו, הדמים הנזכרים, וענין
 המל' חניה ודניקות ואל יכרת, לא יפסוק,
 וכן תרגם הארמי . ומחזיק בפלך, נשען
 על מקלו מחולי הרגלי' . (ל) ויואב ואבישי,
 יואב במעשה ואביש' בענה והסכמה לדבר .
 לאבנר, כמו את אבנר, וכמהו מכאנו דבי'
 (לב) אל קבר, כמו על . (לג) נבל
 הוראת

חרגום אשכנזי

(לג) דער קעניג בקלאגטע אבנר אונד שפראך : איזט עטווא אבנר וויא איין פֿרברעכר געשטארבן ?

(לד) ניין געעסלט ווארן ניכט דיינע דהענדע , ניכט מיט קעטטן בעלעגט דיינע פֿיסע ; וויא זא מאַנכער פֿאַר רוכלאָזן פֿעללט , זא ביזט אויך דוא געפֿאללען ! אונד

שמואל ב ג

(לג) וַיִּקְנֵן הַמֶּלֶךְ אֶל-אַבְנֵר וַיֹּאמֶר הַכְּמוֹת נָבַל יָמוּת אַבְנֵר :

(לד) יָדִיק לֹא-אַסְרוֹת וְרַגְלִיק לֹא-לְנַחֲשֵׁתִים הַגִּישׁוּ כְּנָפּוֹל לְפָנַי בְּנֵי-עוֹלָה נִפְלְאוּ

ויספו

רש"י

באור

(לג) הכמות נבל . הכמות רשע בחרב : (לד) ידך לא חסורו היו ואיך נפל גבור כמותך לפני בני עולה : (לה) להצרות

הוראת מלה זאת עיין בס' דברים (ל"ב ט"ו) , ולפי הבאור שם הנחתו על כל דבר הנופל מועלת אדם להיות בן מדות רעות , וכן פה טעמו איש חוטא רע ובליעל . הכמות נבל וגו' , אומר על דרך שאלה : הכמות נבל אשר לו משפט מות מת אבנר ? (ואמר ימות עתיד במקום עבר כחבריו .) ועל זה אולל ואומר :

את החוטאים ילשום אותם במשמר , אבל אתה לא היה בידך שום עין למוות עליו , אלא כנפול לפעמים איש נקי לפני בני עולה כן כפלת גם אתה . כן פי' הרי"א , וכן תרגמתי . ועל דעת סד מן חבריא לכאך הקינה באופן זה : הכמות נבל , כלומר מות אשר לא יאות כ"א לנבל . וכינה כן זאת אדם מן העולם פתאום בחרב , מבלי אשר יכין נפשו לעה"ב . והפסו מות ישרים (במדבר כ"ג י') אשר יאות לאנשי תם ויושר . ויקונן המלך , האם ראוי לאבנר שהי' איש נדיק וישר , למוות מות נבל . ירך לא אסורות , אמר כן על כד השאלה , כלומר , איך ככתך ועונם ידיך הוכת , ולא מצאה ידיך לעמוד נגד הקס עליך . כנפול , שב על נבל הנזכר כ"ש הרד"ק , והתביר שתחת כנפול לעד שאיננו סמוך אל לפני . ושעורו : כנפול בני צרויה קשים ממני . והתרגום : (אבנר זאל איינם רוכלאָזן טאָד שטערבן ! וואַרן דיר יא דוא הענדע ניכט געבונדן , דוא פֿיסע ניכט אין קעטן גשלאָגן . דוא פֿילסט וויא רוכלאָזע , פֿאַר אונגרעכטן) . (לד) לנחשתים , המוכרת נחושה כמו קטורת והקבץ בא על משקל שנים , ויתכן שטעמו נבחינת היותם שני אסורים על שני הרגלים , כמו שרגילים לבא : הדברים שהם נעצמותם שנים על משקל זה , כמו נעלים מכנסים

מכלל יופי

(כו) בשליכו' . אופי' בפחאום : החמש , אל החמש . (כט) יחלו , יפלו : (לג) הכמות נבל , פי' כאדם נופל ושפל ימות גבור וגדול כאבנר . (לד) כנפול לפני בני עולה , כנפול נבל לפני בני עולה , ואע"פ שלא זכר כאן נפל סמך על המבין וכן הדרך בהרבה מקומות . (לה) להברוח , אכילה מועטת , כתיב להברוח אמרו ז"ל בחילה להברוחו , ולכסוף להברוחו , וכתב הר"י קס לשון כרה אכילה גדולה . ואנחנו לא מצאנוהו להברוח בכל הספרי' המדויקים וכן כתבר' יונה שלא מצא כן :

וַיִּסְפוּ כָּל־הָעַם לְבָבוֹת עָלָיו :
 (לה) וַיָּבֹא כָּל־הָעַם לְהַבְרֹת
 אֶת־דָּוִד לַחֵם בְּעוֹד הַיּוֹם
 וַיִּשְׁבַּע דָּוִד לֵאמֹר כִּי יַעֲשֶׂה־
 לִי אֱלֹהִים וְכִהִי־סִיף בִּי אִם־
 לִפְנֵי כּוֹאֵה־שָׁמַשׁ אֶטְעַם־לַחֵם
 אוֹ כָּל־מְאוֹמָה : (לו) וְכָל־
 הָעַם הַכִּירוּ וַיִּיטַב בְּעֵינֵיהֶם כָּל־
 אֲשֶׁר עָשָׂה הַמֶּלֶךְ בְּעֵינֵי כָל־
 הָעַם טוֹב : (לז) וַיֵּדְעוּ כָל־
 הָעַם וְכָל־יִשְׂרָאֵל בַּיּוֹם הַהוּא
 כִּי לֹא הִרְתָּה מִהַמֶּלֶךְ לְהַמִּית
 אֶת־אֲבִיר בֶּן־נֵר : (לח) וַיֹּאמֶר
 הַמֶּלֶךְ אֶל־עַבְדָּיו הַלֹּזֵא הִדְעוּ
 כִּי־שָׂר וְגִדּוֹל נָפַל הַיּוֹם הַזֶּה
 בְּיִשְׂרָאֵל : (לט) וַיֹּאבְדֵי הַיּוֹם
 רֶךְ וּמִשׁוֹחַ מֶלֶךְ וְהַאֲנָשִׁים
 הָאֵלֶּה בְּנֵי צְרוּיָה קָשִׁים מִמֶּנִּי
 יִשְׁלַם יְהוָה לַעֲשֵׂה הַרְרָעָה
 כְּרָעָתוֹ :

אונד דאָ פֿאַלק בעוויינטע זײַהן נון
 נאָך מעהר . (לה) דאָ גאַנצע פֿאַלק
 קאַם , אונד וואָלטע מיט דוד די
 טרויערמאַלצייט רהאַלטען , אַלס עס
 נאָך טאַג וואר ; אַלליין דוד שוואר
 אונד שפראַך : גאַטט שטראַפֿע מיך
 איצט אונד אין דער צוקונפֿט , ווען איך
 פֿאַר זאָנען אונטערגאַנג בראַך אָדר
 זאָנסט עטוואָס פֿרווכן ווערדע .
 (לו) אַללע לייטע ערקאנטן דזעס מיט
 וואָהלגעפֿאַללען , זאָ , וויא אַללס דעס
 פֿאַלקע געפֿיל , וואָס דער קעניג טאַט .
 (לז) אונד זאָ וואָהל זיינע לייטע אַלס
 דאָ איבריגע ישראל וואורדן אָן דזעס
 טאַג איבערצייגט . דאַס עס ניכט פֿאַס
 קעניג פֿראַנשטאַלטעט וואָר , אַבנר
 זאָהן נר'ס אומצוברינגען . (לח) דער
 קעניג שפראַך צו זיינער דינערשאַפֿט :
 גוויס , איהר וויסט , דאַס הייטע איין
 פֿאַרנעהמר אונד גראַסר אין ישראל
 געפֿאַלן . (לט) איך אָבר בין איצט
 צו שוואַך , צוואַר געזאַלכטר קעניג ,
 אַלליין דזע מענר , זעהנע דער צרויה
 זינד מיר צו מעכטיג . זאָ מאַג דען דער
 עוויגע דזון איבלטהערן פֿרגעלטן נאָך
 איהרער באַזוהייט .

ד (א) אלם

ד (א) וישמע

רשי

באור

מַכְנִיסִים כְּנָפִים יָדַיִם . (לה) להברוח ,
 זה סעודת הנראה .
 (לט) רך ומשוח מלך , כ' רד"ק רך במלכה
 כאלו היום נמשחתי למלך , כי היום ההוא היה
 תחלת מלכותו על ישראל ע"כ . והנה מלבד
 זה לא הי' תחלת מלכותו על ישראל
 שחי' מן ומשח במקום אע"פ , כיו' מן והוא
 הי' כמבשר (למטה ד'י) ואחרי אבשלום לא כטה (מ"א ב' כ"ח) ומהדומים , ושעור
 הכתובים

(לה) להברות . לשון סעודה :
 (לט) ואבדי היום רך . ואנח יומא
 דין הדיוט ומרבי למלכא :
 ד (ב) הין

זה לשון גדול בפירוש הפסוק , גם אין אמת בשפתיו , כי לא הי' תחלת מלכותו על ישראל
 עד אחר מות איש בשת . והנראה לי בזה , שחי' מן ומשח במקום אע"פ , כיו' מן והוא
 הי' כמבשר (למטה ד'י) ואחרי אבשלום לא כטה (מ"א ב' כ"ח) ומהדומים , ושעור
 הכתובים